

บทบรรณาธิการ

การออกแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ

ทุกวันนี้ ปัญหาสำคัญที่สังคมทั่วโลกกำลังเผชิญคือ ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่มีความวิกฤตมาก และมีแนวโน้มว่าจะมากยิ่งขึ้นในอนาคตในทุกภาคส่วน ทั้งภาคเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และภาคการศึกษาเอง

ระบบการศึกษาและสถานศึกษาทุกระดับ จึงได้รับการคาดหวังว่าจะต้องเป็นพลังสำคัญในการแก้วิกฤตนี้

Theodore Roosevelt (Lickona, Thomas, 1992, p. 3) เคยพูดถึงการจัดการศึกษาไว้ว่า การให้การศึกษาทางสติปัญญา แต่ละเลยด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นการให้การศึกษาที่เป็นภัยคุกคามต่อสังคม : To educate a person in mind and not in morals is to educate a menace to society.

การบริหารระบบการศึกษาและสถานศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นพันธกิจ หรือ mission ที่สำคัญและยิ่งใหญ่มาก

แม้ว่าระบบการศึกษาและสถานศึกษาจะไม่ได้ละเลยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม แต่ได้มีโครงการต่าง ๆ มากมาย เช่น โครงการโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม โครงการโตไปไม่โกง ก็ควรเปิดใจยอมรับว่ามีความต้องการนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการบริหารโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับสูงและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

บทบรรณาธิการฉบับนี้จึงขอเรียกร้องให้ช่วยกันออกแบบหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา

การออกแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศในมิติใหม่ ควรเริ่มต้นที่วิสัยทัศน์เกี่ยวกับเป้าหมายสูงสุด (ultimate end result) ของ

คุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์คืออะไร แล้วจึงออกแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าว

Lickona, Thomas (1992) ได้เสนอว่า คุณธรรมจริยธรรมหลักที่สำคัญที่สุดมี 2 ประการ เรียกว่า Two great moral values คือ

- 1) Respect : ความเคารพ-เอาใจใส่
- 2) Responsibility : ความรับผิดชอบ

Lickona เรียกคุณธรรมจริยธรรม 2 ประการนี้ว่าเป็น R ที่ 4 และ 5 ต่อยอดจากผลลัพธ์การศึกษา 3 ด้านแรก หรือ 3R เดิมที่ประกอบด้วย การอ่าน : Reading; การเขียน : Writing; และการคิดเลข : Arithmetic

นิยามของความเคารพ-เอาใจใส่ (respect) หมายถึง การเคารพเอาใจใส่ในคุณค่าของบุคคล และสิ่งรอบตัว มี 3 ลักษณะ คือ

- 1) Respect for oneself : เคารพ-เอาใจใส่ในคุณค่าของตัวเอง
- 2) Respect for other people : เคารพ-เอาใจใส่ในคุณค่าของผู้อื่น
- 3) Respect for all forms of life and the environment that sustain them : เคารพ-เอาใจใส่ในคุณค่าของชีวิตและสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบที่ทำให้ชีวิตมีความยั่งยืน

นิยามของความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง สิ่งที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากความเคารพ-เอาใจใส่ : an extension of respect และความสามารถในการตอบสนอง : ability to respond ที่เป็นภาระผูกพันเชิงบวก : positive obligations ต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ลักษณะสำคัญที่แสดงความแตกต่างของคุณธรรมจริยธรรมหลัก มีดังนี้คือ

- 1) ความเคารพ-เอาใจใส่ (respect) คือ การไม่ทำร้าย (don't hurt)
- 2) ความรับผิดชอบ (responsibility) คือ การช่วยเหลือ (do help)

คุณธรรมจริยธรรมอื่น ๆ สามารถจัดเป็นคุณธรรมจริยธรรมรองใน 2 ชุดหลักได้ดังนี้

คุณธรรมจริยธรรมหลัก	คุณธรรมจริยธรรมรอง
1. ความเคารพ-เอาใจใส่ (respect)	1.1 ความซื่อสัตย์ (honesty) 1.2 ความเป็นธรรม (fairness) 1.3 ความอดทน (tolerance) 1.4 ความสุขุมรอบคอบ (prudence) 1.5 ความมีวินัยในตนเอง (self-discipline)
2. ความรับผิดชอบ (responsibility)	2.1 ความช่วยเหลือ (helpfulness) 2.2 ความเห็นอกเห็นใจ (compassion) 2.3 ความร่วมมือ (cooperation)
3. ความเคารพ-เอาใจใส่ควบคู่กับความ รับผิดชอบ	3.1 ความกล้าหาญ (courage) 3.2 ค่านิยมประชาธิปไตย (democratic values)

ดังนั้น เราจึงควรร่วมมือกันเร่งรัดการแสวงหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศในทุกภาคส่วน ทั้งภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการศึกษา โดยเริ่มต้นที่วิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ 2 ด้านหลัก คือ ความเคารพ-เอาใจใส่ และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและมวลมนุษยชาติ

แหล่งอ้างอิง

Lickona, Thomas. (1992). *Educating for character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility*. New York: Bantam Books.

ศาสตราจารย์ ดร.พญธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์
 ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ